

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. De perfectione mundi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

niens est, sed prorsus implicat naturaliter: ergo nec datur nec dari potest pluralitas mundorum.

Secunda ratio est, quod mundus hic noster contineat omnem materiam possibilem: ergo nequit dari alius mundus constans saltem rebus materialibus.

Tertia est, quod sit tantum vnus primus motor: ergo vnum tantum primum mobile, & consequenter vnus mundus.

Verum hæ rationes parum aut nihil concludunt, nec tanti Philosophi ingenio dignæ videntur.

Respondetur enim facillime potest ad primam negando maiorem: cur enim terra huius mundi, ad centrum alterius nullam cum eo connexionem aut subordinationem habentis, moueri deberet?

Ad secundam negatur antecedens: & sane si contineret omnem materiam possibilem, deberet constare infinita materia, quod est contra ipsum Philosophum mundo huic limitatos tribuentem fines.

Ad tertiam negatur consequentia, non obstante enim vno primo motore, possunt dari plura prima mobilia non subordinata inter se, quorum quodlibet in suo mundo esset primum.

3. Melius ergo probatur prima pars, quia existentia rerum vllarum non debet asseri absque aliqua ratione à priori aut posteriori aut experientia, aut autoritate, sed nulla est ratio, aut experientia, aut autoritas magni faciendi, vnde colligatur existentia alterius mundi, imo est autoritas omnium fere Philosophorum in contrarium: ergo non debet asseri.

Confirmant aliam: quia poterat Deus omnes creaturas corporeas in vnico mundo collocare: ergo non debebat ad plures mundos recurrere.

At hæ confirmatio est dissilis: quia si loquatur de hoc mundo, qui de facto existit, id omnino falsum est: nam alius mundus eiusdem magnitudinis, & formæ qui possibilis est, non poterat intra hunc mundum contineri. Si vero loquantur de alio mundo maiori.

Contra est, quia quamuis in eo possent creaturæ alterius mundi, qui de facto diceretur existere, contineri; tamen quia ille de facto non est creatus, non lequitur quin de facto sit alius mundus ab hoc nostro distinctus. Deinde non est vllus mundus finitus tam magnus, cui non possit alius mundus æqualis creari, qui propterea intra terminos istius mundi quantumvis magni non posset contineri. Rursus Sol, Luna, Stellæ alterius mundi non possent intra vnum mundum, in quo essent aliæ similes, tam bene collocari.

Confirmant secundo, quia cum Deus ipse vnus sit, congruum erat ut opificium eius esset vnum. At hæ congruentia non est magni momenti: posset enim aliquis dicere non magis congruum esse ut opificium Dei esset vnum ad habendum aliquam proportionem cum Deo, quoad vnitatem, quam quod esset multiplex ad ostendendam ipsius omnipotentiam. Deinde cur esset necesse ut opificium totale Dei deberet habere proportionem vllam in vnitatem cum Deo?

Probat secundam pars conclusionis: quia in hoc nulla prorsus est repugnantia; quo argumento melius haberi non potest ad probandas similes conclusiones. Philosophus autem, qui sensit contrarium huius partis, valde leuibus, & erroneis ad id adducebatur principiis; ut propterea in hoc non sit curanda eius autoritas.

4. Quares quam vnitatem habet hic mundus noster in se.

Respondetur non nisi vnitatem ordinis & subordinationis: non enim vnitatem aliquam per se, aut metaphysicam, cum partes plures eius realiter distinguantur; aut physicam, cum etiam plures partes eius sint secundum sententiam completa: quæ non actuant alias partes, nec actuantur ab alijs partibus, ut lapides, arbores, homines, elementa: non etiam continuationis, neque enim celi inter se continuantur, nec pisces, cum mari aut alijs partibus, aut homines cum terra aut aere; nec etiam vnitatem mere per accidens, ut patet ex ordine & subordinatione partium mundi; ergo vnitatem ordinis & subordinationis.

5. Certum est mundum esse perfectum; nam ut Scriptura ait, *Dei perfecta sunt opera, & vidit Deus mundum, cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* Quod non quamcumque mundi perfectionem, sed eminentem aliquam denotat. Et sane multitudo, varietas, pulchritudo, proportio & connexio ordinatissima partium mundi maximam eius perfectionem abunde ostendunt, ut alia id probatione non indigeat. Et quamuis ex monstris, animantibus venenosis ac per se deformibus, infectionibus aeris, terræ motibus, tempestatibus, & similibus posset quis arguere aliquam mundi imperfectionem, ut pote qui sine iis perfectior appareret; tamen, præterquam quod hæc omnia deseruiant ad particulares aliquos fines; cum cauentur à causis naturalibus, quæ si ea carerent virtute, non haberent aliam ad mundi vtilitatem requisitam, perfectioni potius mundi attribui debent quam imperfectioni. *Difficilis ergo hic examinanda est solummodo*, an mundus sit ita perfectus, ut perfectior esse non possit. Quæ difficultas cōuenit in re cum alia in Theologia examinari solita, an Deus teneatur semper facere quod optimum est: si enim teneatur, non poterat perfectius quid facere quam mundum; alias eum faciendo non fecisset quod optimum est: si vero non teneatur, nihil impedit, quo minus posset mundum longe perfectiorem nobis condidisse.

6. Prima sententia est, quod non possit Deus perfectiorem mundum facere absolute, & simpliciter, quam quem de facto fabricauit.

Secunda sententia, quod posset Deus absolute perfectiorem mundum facere, sed supposito tamen fine de facto intento, ob quem creauit mundum, quod non potuerit.

Tertia, quod potuerit perfectiorem, etiam supposito fine.

Ut autem clarius soluamus hanc difficultatem, aliquid dicendum videbitur de illa alia difficultate annexa, an scilicet Deus teneatur facere quod optimum est.

Qua in re Granadus 1. tract. 2. de volum. Dei disp. 3. distinguit inter duo genera rerum: sunt enim aliquæ res, in quibus assignari potest optimum ex illis, ut v.g. creatio mundi & negatio creationis mundi, redemptio generis humani & non redemptio: aliæ sunt res, in quibus nequit assignari optimum, ut sunt species alicuius generis, in quibus cum sit processus in infinitum, & nulla species assignari possit, quæ perfectior fieri nequit, non potest assignari quid sit ex illis optimum. Dicit ergo hic author, in priori genere rerum Deum non solum semper de facto facere, quod optimum est, sed ad id ex bonitate sua infinita ita inclinari, ut moraliter loquendo oppositum facere non possit, quamuis ad id faciendum potentiam physicam habeat.

Hanc sententiam data opera impugnatur *Lugo disp. 2. de incarnatione sect. 1.*

CONCLUSIO. I.

7. Deus non tenetur facere, quod optimum est, etiam ex illis rebus, quarum optimum assignari potest. Hæc est contra Granadum, & iuxta communia principia.

Probat *Lugo*: quia potentia physica cum impotentia morali, quam haberet Deus in sententia opposita ad non faciendum optimum, est valde debilis, & arguens libertatem valde limitatam ac imperfectam in Deo: ergo non debet illi poni in Deo, sed potentia physica cum potentia morali. Hoc argumentum fufius prosequitur.

At facile respondetur Granadus, licet in sua sententia magis limitata libertas in Deo poneretur in ordine ad non faciendum optimum, tamen hoc non arguere imperfectionem, sed potius perfectionem, in Deo, præsertim cum radix eius sit summa bonitas ipsius; & sicut nos sumus in statu perfectiori, quando habemus gratiam efficacem moraliter determinanter nos ad bonum, quam quando non habemus ipsam, sed essemus eque indifferentes ad bonum, & malum absque gratia ad bonum inclinantem.

citāte, aut tentatione ad malū, quāvis tum magis limitatā haberemus libertatem: ita Deus posset dici quantum ad hoc esse in perfectiori statu, quando esset mor liter determinatus, præsertim ex perfectione sua intrinseca ad optimum, quāndo non esset, sed esse potius a quo e indifferens ad maius bonum, & minus bonum.

Probat secundo, quia Incarnatio de facto, si non fuisset peccatum secundum *Thomistas*, & recentiores, quos ipse *Granadus* sequitur, non ponitur à Deo, si duntum esset æque excellens, & bona, ac est de facto, & sine dubio melior quam non incarnatio: ergo falsum est quod Deus necessitetur ad optimum in sensu *Granadi*.

Hæc etiam ratio non valet, quia licet secundum se, Incarnatio esset æque semper bona, & melior quam negatio eius, sicut quodlibet positivum est melius physice & secundum se, quam negativum ipsius; tamen *Granadus* negaret Incarnationem esse meliorem in ordine ad manifestandum gloriam Dei, aut aliam finem quem Deus haberet, casu quo non esset peccatum, nec oppositum probat *Lugo*, quod tamen deberet facere, ut hæc probatio haberet vim.

8 *Probat tertio*, quia si Deus necessitaretur moraliter ad ponendam Incarnationem post peccatum, aut ad faciendum quod optimum est, frustra oraret quis Deum ut incarnaret Filium suum, aut ut faceret illud, quod optimum est, & sic omnes nostræ orationes saltem pro maiori parte essent inutiles, præsertim quantum ad doctos, qui cognoscerent Deū moraliter necessitari ad id quod optimum est. Huc tendit totus discursus huius *Autoris* nunc.

11. Addidi autem ipse, *præsertim quantum ad Doctes*, quia quantum ad indoctos, licet frustra esset eorum oratio quantum ad assecutionem finis intenti, non tamen quantum ad meritum orantis, ut patet in oratione, quam facimus pro animabus, quæ damnata sunt, sed quarum damnatio nobis non constat.

Confirmat Lugo hanc probationem verbis Christi *Marc.*

14. *Omnia tibi possibilia sunt, transfer à me calicem hunc*: ubi Christus præmittit omnia possibilia Deo, & rogat pro translatione passionis, quæ tamen melior erat, quam quod liberaretur ab illa.

Responderet Granadus multa esse, quæ secundum se non essent melius cuiquam facere, sed essent tamen, ex suppositione intercessionis aut orationis alicuius: sic quāvis non esset melius alicui non castigare servum quam castigare, nisi intercederet amicus oratio; esset tamen melius intercedente amico non castigare ipsum, unde quāvis ille teneretur ad optimum, amicus tamē non frustra intercederet, quia intercessione sua faceret optimum, quod alias non esset optimum. Et hinc in forma *respondetur* ad hanc probationem distinguendo sequelam: si incarnatio esset optima aut quodcūque aliud quod peccaretur, esset optimum, independentem ob oratione, transferat; si non esset, negatur sequela prima, & etiam secunda, quia deferrentur ad faciendum optimum quod alias non esset optimum.

9 *Ad confirmationem* responderi posset quantum ad possibilitatem omnium rerū, quæ adscribitur Deo, eam si de morali intelligatur, extendendam ad res illas omnes, quarum productio non argueret aliquo modo imperfectionem, unde quia productio rei imperfectioris, relicta perfectiori, talem argueret in sententia opposita, propterea illa possibilitas respectu totalis productionis non debet attribui Deo sicut nec etiam possibilitas producendæ revelationis falsæ, aut actus peccaminosi.

Quantum autem ad orationem Christi, habet difficultatem non solum in sententia *Granadi*, sed in sententia ipsius *Lugo*. Nam non magis vtiliter potest aliquis orare pro re aliqua, quam ipse sciret certo non concedendam quam pro re aliqua, ad quā producendam videret causam moraliter determinatam esse applicatam: sed Christus, quā homo sciuit infallibiliter non transferendū calicem; & tamen oravit, & quidem vtiliter: ergo quāvis infallibiliter sciret Deum determinatum moraliter ad non impediendam Passionem, poterat tamen vtiliter pro ea impedienda orare: aut si nō poterat sic vtiliter orare, non

poterat etiam, si vidit Deū determinasse eā nō impedire.

Confirmatur: magis Deus determinatur per decretum, absolutum de non impedienda Passione ad eam non impediendam, quā in sententia *Granadi* determinatur ad id, supposito quod Passio Christi esset optimum, quod Deus posset statuere: ergo magis inutilis esset oratio Christi, si notum esset ipsi istud decretum, quā si notum esset ipsi Deum determinari ex bonitate Passionis. Probat consequentia: quia inutilitas orationis oritur ex impossibilitate assecutionis finis cognita certo: ergo ubi maior est impossibilitas cognita, minus utilis est oratio: sed ubi maior est determinatio ad vnum, minor est possibilitas ad oppositum, & maior impossibilitas, ut patet. Probat antecedens: quia in sensu composito perfectionis maioris in effectu manet potentia physica ad oppositum effectum minus perfectum: at in sensu composito decreti absoluti non manet nec potentia physica ad oppositum effectum: ergo magis determinatur Deus per tale decretum, quā per perfectionem effectus in sententia *Granadi*.

10 *Quod si dicat*: Christum orasse pro translatione calicis, non ut suberat voluntati absolute Dei de ea ponenda sed secundum se abstrahendo ab illa voluntate, ita, ut sensus orationis esset: transfer à me calicem illum nisi sit talis voluntas absoluta in te: aut ita, ut voluerit significare, quod ipse haberet maximum desiderium transferendæ Passionis, nisi esset illud decretum absolutum.

Quarto, an sic considerata Passione cognoverit ipsam absolute meliorem, an non. Si non cognoverit, tum patet orationem non esse inutilem; si sic: ergo imperfectio nis erat in Christo desiderare, quod prius erat. Possit etiam dici, quod quāvis ex se esset melior, tamen supposita oratione Christi, non esset, & consequenter satis vtiliter poterat Christus orare pro ea transferenda. Sed de hac oratione Christi fufius agendum in materia de Incarnatione.

Probat quarto: libertas illa tantum physica cum impotentia morali inuoluit multas imperfectiones indignas omnipotentia Dei: sequeretur enim, quod ipse non esset Dominus suarum creaturarum omnium, quia non posset ponere, & non ponere aliquas ex illis, nempe illam, quæ esset optima, & ad quam producendam propterea necessitaretur.

Confirmatur: quia si Deus necessitaretur moraliter ad producendum aliquem mundum, creato ante creationem alius mundi, Angelo, non posset reuelare se non creaturam vllum mundum; quæ tamen reuelatio est creatura possibilis, saltem possibilitate physica: ergo Deus non posset moraliter aliquam creaturam realem possibilem ponere à parte rei.

Confirmatur secundo: quia secundum *Aug. 13. de Trin. cap. 10* potestati Dei cuncta aqualiter subiacent; sed hoc non esset verum, si ex creaturis suis aliquas posset producere, & physice & moraliter; aliquas vero non posset, nisi physice tantum, ut tenet *Granadus*: ergo id non est asserendum.

11 *Hæc etiam probatio non sufficit*; negatur enim antecedens cum sui probatione, sufficit enim ad dominium potestas physica.

Ad primam confirmationem respondeo distinguendo antecedens: physice nego, moraliter concedo: nec est inconueniens in sententia *Granadi*, quod Deus non posset moraliter producere aliquam creaturam physice producibilem, quando productio ipsius impediret productionem creaturæ perfectioris, ut contingeret in proposito.

Ad secundam confirmationem respondet Granadus, æqualiter omnia possibilia subiicere potestati physice, nō tamen morali: & sane in principiis *Augustini*, Deus non posset potētia morali saltē absque culpa punire hominē pēna æterna dānatorū, & tamē illa punitio est possibilis saltem physice: ergo *Augustinus* non debet intelligi in illo rigore, quem præterdit *Lugo*.

Probat quinto: impotentia moralis in nobis arguit debilitatem potentie nostre: oritur enim ex difficultate faciendi rem physice nobis possibilem, quod est imperfectionis

ctionis: ergo talis non est adscribenda Deo. Hæc est summa probationis adducta ab hoc *Authore* num. 14.

Sed nec hæc etiam sufficit: nec enim in nobis, ut antea dixi, impotentia moralis ad male agendum argueret debilitatem imperfectam, aut imperfectionem, licet talis impotentia ad bonum id argueretur; unde nec in Deo etiam impotentia moralis ad minus bonam faciendum arguit imperfectionem quantum ad hoc; præsertim cum illa difficultas faciendi maius bonum oriatur ex propensione ipsius ad maius bonum, & infinita sua bonitate.

12 *Probat* sexto ad hominem, quia sicut non necessitatur ad productionem mundi perfectissimi, quia ex multis possibilibus non potest assignari optimus, quandoquidem possit dari melior, & melior in infinitum: ita etiam necque necessitari potest ad quodcunque optimum, g. ad Incarnationem, quia Incarnatione datur aliud melius medium ad gloriam Dei, & hoc in infinitum.

Sed neque hæc probatio sufficit, quia negari potest sequela, & ad eius probationem dici, quod non detur aliud medium melius, quia Incarnatio aliqua cum aliquo modo; unde sicut aliqua creatio mundi alicuius est optimum medium manifestandi gloriam Dei, quo nullus alius æque bonus aut melior, in quo non involueretur creatio mundi, assignari potest, & consequenter Deus in sententia *Granadi* necessitatur moraliter ad volendum creationem aliquam mundi; non tamen ad volendum ullam creationem determinatam, quia quacunque determinata posset dari alia melior: ita quia Incarnatione aliqua cum aliquo modo non posset assignari melius medium, in quo non involueretur aliqua incarnatio, necessitabitur Deus moraliter ad aliquam indeterminatam ponendam; non tamen ad aliquam determinatam, quia quacunque determinata alia melior assignari potest: quam responsionem innuit, ipsemet *Lugo*, nec sufficienter impugnatur ab ipso.

13 *Probat* ergo conclusio altera: quia non potest assignari, ex quo caritate necessitaretur Deus etiam moraliter ad optimum faciendum: non enim ex bonitate, si ut perfectione maiori ipsius optimi, quia cum sit bonitas finita tantum, non potest habere virtutem allestipæ voluntatis infinita Dei; neque etiam ex infinita voluntate, ac bonitate Dei quia hæc non habet ullam proportionem cum obiecto finito, ratione cuius necessitaret sic Deum ad producendum bonum vllum finitum, aliud autem caput, ex quo proficeret illa necessitas, assignari nequit; ergo non necessitatur sic Deus.

Confirmatur efficaciter: quotiescunque causa adæquata alicuius effectus est necessitata, siue moraliter, siue physice ad eum producendum, & sufficienter applicatur ad eum producendum absque vlllo impedimento, producit ille effectus infallibiliter, & si non producit, est signum inefficax, quod causa non sit sic necessitata: sed voluntas divina ante productionem mundi erat causa adæquata productioni mundi, tam bene, ac in tempore productionis, & tunc erat æque bene applicata ad eius productionem, & æque inimpedita; ergo quandoquidem tum non produxit mundum, nec Incarnationem, nec aliquid optimum signum est quod non sit necessitata, nec physice nec moraliter ad eius productionem, sed quod liberrima sit ad eius productionem, tam libertate physica, quam moralis.

Confirmatur secundo: quia non ex maiori perfectione præcisa deberet optimum producere, nec tanquam ex ratione motiva, nec tanquam ex conditione sine qua non; sed alia ratio assignari non potest cur necessitaretur etiam moraliter: ergo. Probat ur minor: quia mundus perfectior mundo de facto existente habet maiorem perfectionem, quam de facto existens, & tamen Deus non necessitatur moraliter ad eius productionem, quandoquidem illum nec produxerit, nec producturus sit.

Dicit, non ex maiori perfectione præcise id oriri, sed ex maiori perfectione, in qua sit status, iuxta responsionem ad probationem præcedentem *Paris de Lugo*.

Contra, quia quod sit ibi status nihil facit ad remissi enim bonitas infinita non sit inclinata necessario ad volendum bonum perfectius, cur esset necessitata ad bonum finitum

ultra quod non est aliud bonum perfectius, in quo bonitas ipsius non includitur: & si ex eo, quod non sit status in perfectione vlla rerum, sequitur, quod Deus nequeat ad rem perfectissimam producendam necessitari, sequitur etiam inde, quod non necessitetur ad vllum bonum producendum ex maiori perfectione ipsius.

14 *Obiicit primo*: Quisquis aliquem efficaciter & perfecte amat, vult etiam omnem perfectionem, & bonum ipsius, & si necessitatur ad amandum necessitabitur consequenter ad volendum omnem perfectionem & bonum ipsius: sed creatio mundi aliqua, & Incarnatio aliqua, supposito saltem peccato, est maximum bonum Dei extrinsecum, cedunt enim ad magnum honorem ipsius; & præterea amat Deus seipsum necessario amore efficaci & perfecto: ergo necessario vult creationem aliquam mundi, & Incarnationem aliquam, & consequenter quodcumque bonum maximum, in quo est status.

Confirmatur: quia qui homo efficaciter amat seipsum summo amore, vult sibi maxima bona, quæ potest acquirere sibi efficaciter: ergo idem dicendum de Deo.

Respondet, si ex necessitate efficaci amoris al cuius sequeretur necessario voluntas efficax perfectionis maioris eisdem, quando necessitas esset physice respectu amoris etiam talis necessitas esset respectu volendi efficaciter bona quæcumque ipsius, & consequenter quandoquidem Deus necessitetur physice ad suum amorem, sic etiam necessitaretur ad volendum mundum & Incarnationem, quod est contra *Granadum*, & omnes.

15 *Respondet* secundo distinguendo maiorem, omnem perfectionem, & bonum intrinsecum eius, & etiam extrinsecum, sine quo non possent esse bona intrinseca, ut quibus indigeret persona amata, & quæ doleret aut moleste ferret sibi abesse, transeat; bona extrinseca, quibus non indigeret persona amata, & quorum abesse non moleste ferret, sed æque in se perfecta esset ac beata ipsa, quod ideo alia bona vellemus necessitate personæ efficaci etiam tunc, quæ tenus essent media necessaria, vel ad sui esse intrinsecum, vel ad felicitatem & consolationem eius. Minorem autem concedo simpliciter, & nego consequenter, quia illa bona non sunt talia, quibus indiget Deus, nec molestiam ullam capere potest ex eorum absentia: & sane si necessitaretur ad illa volenda ex amore sui, deberet illa velle producere ab eterno saltim quantum ad ea quæ sic producibilia sunt. Hanc responsionem quæ satis est communis, fute proponit *Lugo*, sed hæc abunde sufficiunt.

Ad confirmationem respondet *Lugo* negando antea edes quia peccatores ardentes se se amant & non volunt sibi maiora bona, sed inferiora verbi gratia, bonum delectabile, relicto bono honesto, & bono delectabili temporalibus relictis bonis æternis delectabilioribus. Cuius rationem assignat, quod non sit bonitas personæ amatæ trahens ad amorem efficacem ipsius, quæ etiam sola mouet ad volenda alia bona, aut saltem ad volendum hæc bona præ aliis, sed etiam æstimatio & amor aliorum bonorum; unde, quia peccator magis æstimat bonum delectabile temporale, quam bonum honestum, aut delectabile æternum propterea vult sibi à se intensius sine amato bonum delectabile temporale: non vero bonum honestum, aut delectabile æternum procurari.

16 *Contra* quam responsionem ipsemet plures instantias proponit, quas nec sufficienter soluit, & præsertim in responsione ad instantiam quartam coincidere videtur cum principiis *Granadi*, quem impugnat: asserit enim Deum non necessitari moraliter ad volenda sibi perfectiora bona quæ potest: licet beati necessitentur sic ex amore ipsius ad volenda ipsi perfectissima bona, quæ possunt, quia Deus inquit, non habet terminum in bonis quæ sibi posset efficaciter velle: beati vero habent: ergo secundum ipsum ubi Deus haberet terminum in bonis aliquibus, necessitaretur ad optimum ex illis, licet non necessitaretur quando non adesset talis terminus, quæ est expressissima doctrina *Granadi*.

Deinde, quando immediate post, dicit num. 27. beatorum necessitari ad volendum Deo maxima bona, quia necessitari

stantur ad id, quod Deo magis placet, supponit quod maxima bona semper Deo magis placent; alioquin enim non sequeretur, quod beati ad placendum ipsi necessitarentur ad alia maxima bona volenda ipsi: hoc autem suppositum etiam est contra doctrinam quam defendit.

17 *Sed placet respondere melius ad confirmationem*, & non exponere nos difficultatibus huius responsionis absque necessitate.

Respondeo ergo negando consequentiam, & ratio disparitatis est quod homines propterea necessitentur moraliter ad volenda sibi maiora bona proposita sibi, quia illa maiora bona vel redderet ipsosmet moraliter aut physice perfectiores, aut quia presentia ipsorum esset ipsis delectabilis, aut absentia molestissima: in Deo autem ita res non habet, qui propterea bonorum nostrorum non indiget.

Obicit secundo Grandus: ex eo quod creatura emitteret prestare Deo obsequia maiora, conuinceretur non amare Deum perfectissime: ergo necessitaretur ex perfectissimo amore Dei saltem moraliter ad ea prestanda: ergo similiter, si Deus ipse non faceret quae meliora putaret ad honorem suum, conuinceretur non amare seipsum perfectissimo, & summo amore, & consequenter si amat se sic, necessitabitur ad volendum illa maiora bona.

Respondet Lugo primo, negando consequentiam, quia si creatura non prestaret meliora obsequia, non faceret quod magis placeret Deo: Deus autem faciendo etiam minus bonum, facit quod sibi magis placet.

Sed contra, quia, ut dixi antea, eatenus non faceret quod magis placeret Deo, non faciendo meliora bona, quia meliora bona magis placent Deo: sed hoc non est ita, si Deus non necessitetur ad volendum maius bonum, ut patet. Quae impugnatio efficaciter currit, si responsio supponit colligi Deo placere meliora bona ex eo praecise, quod meliora sunt. At si sensus responsionis sit, quod non facerent quod magis placeret Deo, nisi praestarent meliora obsequia, quia Deo de facto magis placet quod faciant illa, non ex eo, quod ad hoc necessitetur, sed quia de facto id libere voluit, ut constat nobis ex consiliis suis propositis in Scriptura, & sanctis Patribus, responsio bona est. Posset autem absolute & simpliciter negari antecedens, loquendo ex natura rei independentem a declaratione vlla voluntatis Diuinae.

18 *Obicit tertio*. Voluntas Diuina debet conformari intellectui Diuino: sed intellectus Diuinus iudicat melius esse velle Deo maxima bona quam minora bona: ergo voluntas Diuina debet velle illa maxima bona.

Respondeo cum communi sententia negando minorem, loquendo de ipsa volitione Diuina, quatenus intrinseca est Deo. Quod si loquamur de volitione Diuina ex parte obiecti ita, ut sensus sit, quod maiora bona sint meliora quam minora, est euidens quod ita sit: sed voluntas Diuina non debet ita se conformare intellectui, ut debeat velle, quae intellectus iudicat meliora secundum se.

Obicit quarto de facto semper Deus facit quod optimum est: ergo necessitatur ad id faciendum.

Respondeo primo, negando consequentiam, quia poterat illa facere libere absque vlla necessitate etiam morali.

Respondeo secundo, negando antecedens, quia fortassis multa sunt meliora, quae Deus non fecit etiam in quibus est status, quam quae facit.

19 *Obicit quintus*. Partes semper dicunt Deum velle, & facere quod optimum est: auctoritates citat *Grandus* & *Lugo*, nobis sufficit instar omnium vnicus Augustini locus libro de quantitate animae cap. 33. *Iustitia Dei factum esse, ut non modo sint omnia: sed etiam sic sint, ut melius esse non possint*: ergo necessitatur Deus.

Respondeo primo negando consequentiam, quia posset meliora velle absque necessitate vlla. Verum quia si antecedens esset verum in sensu aduersarij, quem praefecerunt Patrum verba, sequeretur conclusionem sequentem, principaliter in hac quaestione intentam esse falsam, illud explicare oportet. Et quidem *Lugo* quatuor explanationes dat: *Prima est*, quod significetur Deum omnia

facere absque defectu aliquo positiuo, scilicet malitia aut imprudentia. *Secunda*, quod Deus faciat semper meliora in ordine ad finem a se intentum. *Tertia*, quod intelligenda sunt illa loca de perfectione conaturali ipsiusmet rebus ita, ut non potuerit maiorem perfectionem rebus de facto conditis tribuere, quam naturaliter exigerent, ea perfectione quam de facto ipsis tribuit. *Quarta* denique, quod fecerit omnia, perfectissimo modo non solum secundum conuenientiam naturalem, sed etiam secundum congruentiam, & proportionem pulchritudinis, & decoris, in ordine ad totum vniuersum.

Sed contra primam explanationem facit, quod non sit idem rem aliquam non habere defectum, ac ea re melius non posse produci: ergo cum Patres hoc dicant, non sufficienter explicantur per illud.

Contra secundam est, quod non minus repugnat Deo ex duobus medijs vnus bonum proportionatum eligere, quam ex duobus finibus minus bonum intendere: ergo si hoc non repugnat, nec repugnat illud de quo postea.

Contra tertiam facit, quod quamuis hoc vniuersum non possit reddi perfectius quantum ad perfectiones conaturaliter requisitas a partibus ipsius de facto existentibus, tamen redderetur perfectius si aliae partes perfectiones in illo ponerentur, quae exigent perfectionem maiorem: & quis dubitat quin si totus mundus esset instar Paradisi, & homines in mundo existentes essent in tali perfectione constituti in qua erant primi parentes, melius esset totum vniuersum, quam de facto est, aut certe, si melius est iam, quam erat tum cum illa parte: ergo tum non faciebat Deus, quod optimum est secundum se.

Qua etiam impugnatio tollit vltimam explanationem: nam si maior pars mundi esset instar Paradisi, & in alijs partibus relinquerentur illa diuersitates, quae modo sunt, & esset maior perfectio substantialis, & sufficiens varietas ad pulchritudinem, & decorem vniuersi.

21 *Respondetur ergo aliter*, Partes velle quod Deus fecerit meliora, & quod non potuerit facere meliora quam ea, quae fecit, quantum ad hoc quod non omiserit vllam perfectionem rerum, ex qua sequeretur quod ipse esset imprudens artifex aut malus, aut quod commiserit errorem aliquem moralem in dispositione aut creatione rerum: non potuit ergo facere meliora, quam quae fecit quantum ad excludendam a se omnem suspensionem imprudentis, aut mali opificis, & gubernatoris: & in hoc sensu quae fecit sunt perfectissima, quae sufficientissima.

Duas alias obiecti nes proponit *Lugo*, in quibus soluendis fusissimus est, cum paucis res facile expediri possit. *Vna est* ex inclinatione infinita Dei ad bonum volendum, ex qua sequi videtur, quod tollatur eius indifferencia, & consequenter quod necessitetur ad bonum volendum. *Alter* ex eo quod homines committerent imperfectionem moralem eligendo bonum: ergo & Deus.

22 *Respondetur facile* ex dictis. Deum non habere inclinationem vllam actualem ad vllum bonum, nisi liberam: inclinatio autem eius in actu primo, quae consistit vel in bonitate ipsius, vel in potentia, quae posset tendere in bonum, nullam exhibet illi difficultatem in relinquendo bonum quodcumque, praesertim non infinitum. Per quod patet ad primam difficultatem.

Ad secundam respondeo negando antecedens, loquendo de imperfectione positiuo.

Respondeo secundo, negando consequentiam, quia eo ipso quo relinqueret homines maius bonum, electo minori, careret perfectione maiori quam haberet actus quo vellent maius supra actum quo vellent minus bonum. Actus autem Diuinae voluntatis omnis est infinitus, tam ille quo vult maius bonum, quam quo vult minus, & propterea non esset perfectior Deus habendo vnum actum potius, quam alterum: unde non posset dici carere perfectione maiori, non habendo actum circa maius bonum.

CONCLV

CONCLUSIO II.

23 *Deus potuit facere mundum meliorem, ac perfectiorem quam praesens est, & quoad accidentia, & quoad substantiam, & hoc non solum absolute, sed etiam supposito quocumque fine à Deo de facto praefixo.* Hec quoque ad primam partem est communissima contra Durandum 1. d. 44. q. 3. quoad secundam vero est contra Auerfam. q. 31. sect. 5. & Lugo supra.

Probatur prima pars: quia Deus non necessitatur ad optimum, ut ex dictis patet; & ex alio capite nulla est implicantia quin mundus posset esse perfectior, & accidentaliter per hoc, quod auferrentur aliqua accidentia nociva, aut quod communicarentur aliqua accidentia proficua de facto non communicata; & etiam substantialiter per productionem aliquarum substantiarum perfectiorum loco aliorum, quae de facto sunt producta; ergo debet dici, quod Deus posset utroque modo reddere mundum perfectiorem.

Confirmatur per dicta supra de statu innocentiae, & Paradisi: mundus enim, si duraret ille status, esset perfectior, aut imperfectior, quam modo est. Si perfectior, sine dubio potuisset modo mundum ad talem statum redigere, & sic faceret mundum perfectiorem. Si imperfectior: ergo quemadmodum mundum reddidit perfectiorem, quam tum fuit, ita posset ipsum reddere perfectionem, quam modo est. Nec in hoc est vlla proflus difficultas, ex suppositione, quod Deus non teneatur semper ad meliora.

24 *Probatur secunda pars:* quia sicut Deus non teneatur intendere meliorem finem, ita neque ad finem quemcumque intentum debet eligere meliora media: aequaliter enim determinari debet ad utrumque: ergo non obstante quocumque fine, quem de facto habuit, potuit facere mundum meliorem, etiam in ordine ad acquisitionem talis finis. Quod Deus autem non teneatur intendere meliorem finem, patet ex dictis conclusionibus praecedentibus; & praeterea, quia si intenderet necessario meliorem finem, deberet intendere meliora etiam media, & consequenter non posset mundus absolute esse perfectior, quam modo est; quia non potest esse absolute perfectior, nisi possit conducere ad perfectiorem finem; sed non posset habere perfectiorem finem, si Deus necessitetur ad perfectissimum finem.

Confirmatur: quia sicut in finibus est processus in infinitum secundum aduersarios, ita ut nullus possit assignari perfectior, quo alius perfectior assignari nequit, & propterea Deus non potest intendere finem aliquem determinatum perfectissimum: ita etiam in medijs ad finem est similis processus in infinitum: ergo non potest Deus eligere medium perfectissimum, & consequenter quocumque medio assignabili posset adhibere melius, & perfectius.

Confirmatur secundo: quia quamvis daretur status in finibus adhuc Deus posset non eligere perfectissimum: ergo quamvis daretur etiam status in medijs, idem dici posset de ipso.

25 *Obiicies contra primam partem* auctoritates Patrum, quibus significatur Deum facere semper meliora, & non posse facere meliora, quam quae fecit. Sed *Responsio* patet ex dictis supra num. 21.

Obiicies secundo ex Durando, omnes species possibiles cum ijs, quae de facto sunt, habent ordinem superioris, vel inferioris: ergo faciunt cum ipsis unum ordinem: sed iste ordo, aut classis est hic mundus: ergo mundus non potest reddi perfectior, saltem quoad perfectiores species, quam de facto sunt.

Respondetur, quamvis concederetur consequentia, non esse contra conclusionem; quia saltem posset hoc non obstante, mundus reddi perfectior extensius, & substantialiter, ut si fieret maior multo, quam modo est, & multiplicarentur in ipso aliquae viliores creaturae, aut omnes omnino, seruata proportionem tali, qualis de facto obseruatur.

Respondetur secundo, negando maiorem: nam iste ordo, seu classis est mundus possibilis, quem posset decernere Deus, non qui de facto existit, & est decretus.

Confirmatur: quia Deus posset ab aeterno non decernere productionem speciei equinae sine dubio, sed aliam aliquam speciem loco ipsius; & in tali casu species equina non spectaret ad hunc mundum, licet esset superior, aut inferior omnibus alijs speciebus in mundo existentibus; ergo quamvis de facto esset aliqua species rerum, quam Deus decreuit nunquam producere, & quae esset, vel perfectior vel imperfectior omnibus speciebus, quarum productio est decreta, adhuc non deberet spectare ad hunc mundum.

26 *Obiicies tertio:* si Deus potuisset perfectiorem mundum facere, & non fecisset, posset argui inuidia; iuxta illud Sancti Augustini libro. 83. q. 99. quaest. 30. Si Deus Pater potuisset meliorem Filium gignere, & non genuisset, esset inuidus; si voluisset, & non potuisset, esset infirmus.

Respondetur, negando sequelam: id enim non esset defectus bonitatis, sed effectus libertatis. Ad auctoritatem Sancti Augustini responderi solet communiter, non esse paritatem de productione Filij & Mundi, quia Filius producit naturaliter, mundus vero libere. Vnde, inquit, si Filius non produceretur perfectissimus, sequeretur defectus bonitatis in Deo.

Verum hac responsio non placet; tum quia hypothesis Augustini est, quod si Filius produceretur libere, & non produceretur perfectissimus, qui produci posset, id adscribendum esset inuidiae Patris nolentis id facere: & sane si non ex libertate oriretur, quod Filius non produceretur perfectissimus, sed ex alio quocumque capite, non posset dici Pater inuidus ob non productionem illius cum tali perfectione, inuidia enim proprie spectat ad voluntatem liberam.

Itaque respondeo primo, Augustinum discurrere ad hominem in sententia Philosophorum, qui simili argumento utebantur ad probandum aeternitatem mundi.

Respondetur secundo, negando paritatem utriusque casus & disparitas est, quod si Pater non produceret Filium perfectissimum, cum posset ipsum producere, id alteri non posset adscribi, quam inuidiae; aut alicui bonitatis defectui, quandoquidem bonitas Filij infinita inuitaret, & alliceret ad sui productionem. Si autem non produceret Deus mundum perfectissimum, non posset hoc attribui tali defectui, quandoquidem mundus non habeat perfectionem infinitam, quae alliceret ad sui productionem; sed posset adscribi libertati Diuinae, & defectui infinite bonitatis in mundo.

27 *Obiicies contra secundam partem:* non temere, aut casu Deus de facto decreuit mundum producere cum illa perfectione, quam habet, potius quam cum maiori, aut minori, sed ex eo, quod ad finem à se de facto intentum mundus cum perfectione, quam de facto habet, sit optimum medium: ergo supposita determinatione finis de facto intenti mundus non poterat produci perfectior in ordine ad acquisitionem talis finis.

Confirmatur: argueret imperfectionem in agente propter finem, non assumere perfectissima media in ordine ad illum acquirendum, praesertim si aequae bene posset illa assumere, ac minus perfecta; ergo Deus fecit mundum perfectissimum ad acquisitionem finis de facto à se intenti nec consequenter poterat in ordine ad talem finem perfectior mundus creari.

Respondetur, eodem modo, quo nec temere, nec casu fecit mundum cum hac perfectione, quam de facto habet potius, quam cum minori, aut maiori, non temere etiam, nec casu intendisse ipsum talem finem potius, quam etiam perfectiorem, aut minus perfectum. Vnde sicut hoc non obstante elegit hunc finem, cum tamen posset hac media eligere potius, quam alia perfectiora, aut minus perfecta: sufficit autem ad hoc, quod non temere id fecerit, quod libere, & supposita plena deliberatione determinauerit se ad hoc medium potius, quam ad aliud quodcumque.

Ad confirmationem respondeo negando sequelam; sufficit enim quod applicet media valde conducentia, & sufficientia; & sane non magis arguit imperfectionem eligere media minus perfecta, quam eligere finem minus perfectum, unde meo iudicio satis inconsequenter loquuntur Authores, qui tenent primam partem conclusionis, & negant secundam.

QVÆSTIO III.

Utrum Mundus fuerit de facto productus ab æterno.

Mundum esse factum ab aliquo, & non esse ens simpliciter necessarium, ac independens sicut Deus est, hic omnino supponendum est ex principiis Theologicis, ac metaphysicis, quidquid somniauerint aliqui olim Philosophi. Quaritur autem hoc supposito, an fuerit factus ab æterno absque principio durationis, vel in tempore aliquo determinato, ante quod posset Deus aliquid producere, si vellet.

CONCLUSIO

Mundus
fuit fa-
ctus ab
æterno.

28. *Mundus, nec quoad se totum, nec quoad ullam partem sui fuit factus, creatus, aut productus ab æterno.* Hæc est de fide contra Philosophum, & multos antiquos, quamvis multi ab eo errore vendicent Philosophum, rectene, an non, parum omnino refert; nec in mente ipsius explicanda, aut vniuersa doctrina defendenda, quasi nullum impigerit in errorem, laboriosius hærendum videtur.

Probatur Genesis 1. in principio creauit Deus Cælum & Terram. Proverb. 8. *Domini possessio me ab initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio.* Io. 17. *Clarifica me Pater, ea claritate, quam habui priusquam mundum fieret.* Ephes. *Elegit nos ante mundi constitutionem.* Quæ loca non solum expresse videntur importare conclusionem, sed etiam à Conciliis, Patribus, & Theologis in eo sensu intelliguntur, ut non possit iam esse locus vllis dubitationi, aut altercationi.

Quamuis autem hoc fidei dogma euidenter demonstrari non possit, supposito præsertim, quod non repugnet productio mundi ab æterno; non desunt tamen aliqua probabiles rationes, quibus id suaderi possit negantibus Scripturæ auctoritatem.

Quatuor
rationes
comple-
rentur.

Complures quatuor adducunt congruentias ad probandam temporariam mundi productionem. *Prima est*, ut creatura non esset æqualis Deo duratione. *Secunda*, ut ostenderetur, Deum non indigere creaturis. *Tertia*, ut nemo dubitaret de creaturarum productione, nec eis putaret necessario à Deo productas. *Quarta*, ut vna cum libertate diuina ostenderetur eius potentia.

29. *Verum hæ congruentiæ non multum vrgent.*

Non prima; si enim creatura possit esse par Deo in duratione absque inconuenientia, cur esset inconueniens, quod ita esset de facto?

Non secunda quia eo ipso, quo constaret Deum esse ens infinite perfectum, & realiter distinctum à creaturis, eo gnoscetur facile, quod non indigeat illis.

Deinde, sicut per reuelationem, aut rationem de facto constat Deum ipsis non indigere; posset etiam id tum simili modo innotescere; nec sane posset dubitanti de facto, an Deus indigeret creaturis, persuaderi pars negatiua, per hoc medium, quod Deus fuerit aliquando absque creaturis, quia hoc medium esset æque ignotum, ac id, ad quod probandum assumereur: ergo productio æterna mundi non debuit ob hanc congruentiam omitti.

Non etiam tertia, ob eandem rationem, quia quamuis esset ab æterno, posset per reuelationem, & rationem ostendi, quod produceretur libere, non minus quam de facto ostenditur.

Non denique quarta, quia sicut posset cognosci, quod quævis produceretur ab æterno, produceretur tamen libere, atque adeo sic, ut possent produci in tempore: ita non obstante tali productione, cognosci posset, quod Deus producens ipsas esset tam liber, ac potens, ac modo est.

Sed omisso aliarum congruentiarum examine, duas

principales hic subiungere placuit, quibus tamen non tam fidendum est, quam auctoritati.

30. *Prima est*, quod res humanæ successu decrescant, & peiores ita, ut ipsi homines non solum, quoad diuturnitatem vitæ, sed etiam quoad robur corporis, & magnitudinem notabiliter declinent: ergo si fuisset infinitum tempus transactum, per quod semper vixissent homines; sequeretur, quod aliquando viuerent homines incredibilis magnitudinis, & fortitudinis, & quod iam habemus statum infinite imperfectiorem, quam antiqui olim homines habuerint: ergo non existit mundus per infinitum tempus, & consequenter non existit ab æterno.

Confirmatur: quia ante octo mille annos homines vivebant naturaliter per 600. 700. annos, & consequenter generabant multos filios: ergo cum in temporibus præcedentibus debebant naturaliter diutius vivere, si fuissent, & consequenter plures alios generare, sequeretur totum mundum fuisse repletum hominibus, imo non fuisse satis loci in eo pro illis, quod est ridiculum.

31. *Secunda est*, quia ex historiis non habemus memoriam vllarum rerum, quæ præcesserunt 8000. annos; sed non est verisimile, ex omnibus, quæ ante illos annos contigisse oporteret, si mundus fuisset ab æterno, nullam præteritus esse memoriam: ergo mundus non erat ab æterno.

Confirmatur: quia ex historiis habemus, qui, & quando fuerint omnium artium inuectores; sed si mundus fuisset ante illa tempora ab æterno, vel esset falsum hoc, vel sequeretur, quod longissimo tempore absque vllis artibus fuerit, quod est absurdissimum.

32. *Obijciunt primo* ex Philosopho: omni motus supponit mobile, cui sit actus eius, & omne mobile supponit motum, per quem sit: ergo ante quemcumque motum fuit mobile, & contra, & consequenter nullus assignari potest primus motus, aut primum mobile, quod est falsum, si mundus non fuisset ab æterno.

Respondeo primo, distinguendo antecedens pro prima parte: supponit mobile in prioritate durationis, nego; in prioritate nature, concedo: similiter distinguo primum consequens, & nego secundam consequentiam.

Respondeo secundo, negando antecedens pro secunda parte: nam capiendo motum in rigore pro actu mobilis, quo mediante acquirit mobile aliquid aliud distinctum à se, & à sua existentia, quo modo accipitur in obiectione, falsum est, quod omne mobile præsupponat motum; quæ enim creantur, ut sunt materia prima, anima rationalis, & Angeli, possunt esse mobilia, & tamen non præsupponunt talem motum.

Obijciunt secundo: primus motus est ab æterno: ergo & motus.

Probatur consequentia: quia si inciperet mouere in tempore & antea non moueret, mutaretur realiter.

Respondeo deo negando consequentiam cum sua probatione, cuius oppositum patet quotidiana experientia.

23. *Obijciunt tertio*: Cælum est sedes Dei: sed Deus est ab æterno: ergo & Cælum, alias Deus esset ab æterno sine sede.

Confirmatur primo: quia bonum est communicatum sui; sed Deus est summe bonus; ergo summe se communicat, & consequenter ab æterno creaturas produxit, quibus ab æterno se communicauit.

Confirmatur secundo: quia si non communicaret se cum posset, esset intudus; cur enim alias se non communicaret?

Confirmatur tertio: quia si produxit mundum in tempore, verum est dicere, quod ante illud tempus non fuerit productus; sed per illud ante designatur tempus, ergo antequam fuerit tempus, esset tempus, quod implicat.

Respondeo cælum non esse sedem Dei proprie loquendo, quasi in eo solo contineretur; neque enim quantum ad se perfectius est in cælo quam in terra; sed dicitur cælum esse domicilium & sedes eius, quia ibi se magis communicat Beatissimis cum stabilitate ac firmitate status: nec est absurdum quod ab æterno fuerit absque aliqua sede distincta à seipso.

Ad